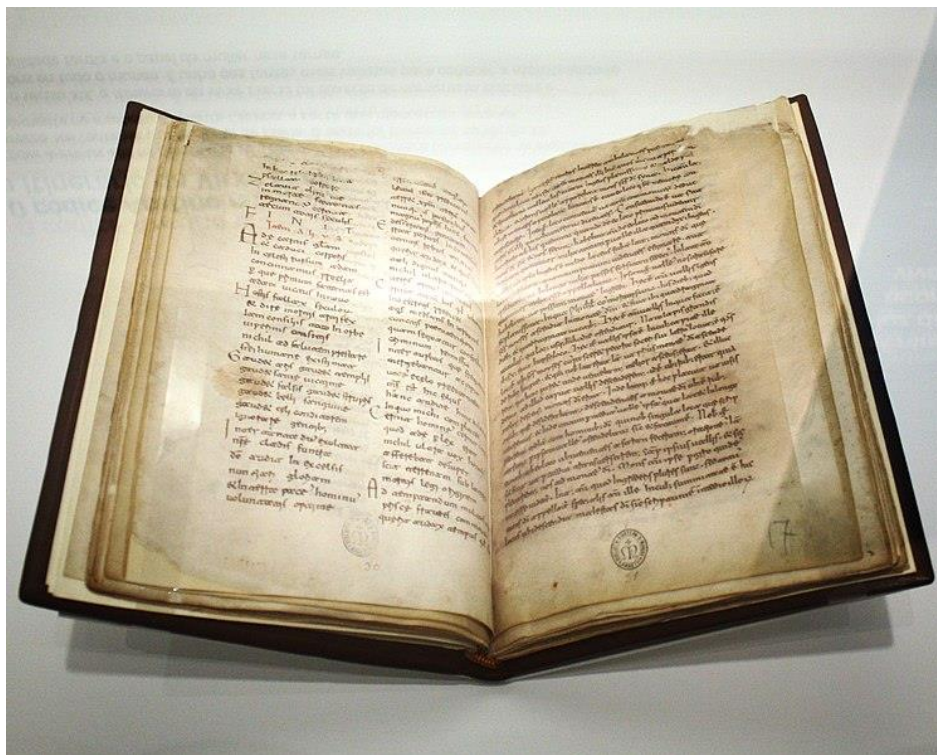

Itinerarium ad Loca Sancta

Manuscrit del Viatge d'Egèria (segle XI), conservat a la Biblioteca Municipal d'Arezzo (Itàlia)

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a8/Galicia%2C_un_relato_no_mundo%2C_01-24b%2C_Viaxe_de_Exeria.jpg/749px-Galicia%2C_un_relato_no_mundo%2C_01-24b%2C_Viaxe_de_Exeria.jpg?20200216222826>

- 📖 Selecció i comentari de fragments: Lourdes Muñoz Montagud (3, 6-8; 12, 5-7; 16, 1-3; 23, 1-3; 23, 8-10 y 37, 1-3).
- 📖 Text en llatí: *Silviae vel potius Aetheriae peregrinatio* (1908). W. Heraeus (ed.). Bibliotheca Augustana, (16-02-2022), <http://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lspost04/Egeria/ege_it00.html>
- 📖 Text en castellà (traduït al català): *Itinerario o Peregrinación de Egeria* (s. IV). (Manuel Domínguez Merino, Traducción, introducción y notas). Internet Archive, (27-02-2025), <<https://archive.org/details/itinerario-o-peregrinacion-de-egeria-traduccion-introduccion-y-notas-manuel-dominguez-merino>>

Women's Legacy Project

Materia: Cultura Clásica y Latín

Capitulum III

6.- Lecto ergo ipso loco omni[a] de libro Moysi et facta oblatione ordine suo, hac sic communicantibus nobis, iam ut exiremus de aecclesia, dederunt nobis presbyteri loci ipsius eulogias, id est de pomis, quae in ipso monte nascuntur. Nam cum ipse mons sanctus Syna totus petrinus sit, ita ut nec fruticem habeat, tamen deorsum prope radicem montium ipsorum, id est seu circa illius qui medianus est seu circa illorum qui per giro sunt modica terrola est; statim sancti monachi pro diligentia sua arbusculas ponunt et pomariola instituunt uel arationes, et iuxta sibi monasteria, quasi ex ipsius montis terra aliquos fructus capiant, quos tamen manibus suis elaborasse uideantur.

7. Hac sic ergo posteaquam communicaueramus et dederant nobis eulogias sancti illi et egressi sumus foras hostium ecclesiae, tunc cepi eos rogare, ut ostenderent nobis singula loca. Tunc statim illi sancti dignati sunt singula ostendere. Nam ostenderunt nobis speluncam illam, ubi fuit sanctus Moyses, cum iterato ascendisset in montem Dei (cf. Exod. 34), ut acciperet denuo tabulas, posteaquam priores illas fregerat peccante populo (cf. Exod. 32, 19), et cetera loca, quaecumque desiderabamus uel quae ipsi melius nouerant, dignati sunt ostendere nobis.

8. Illud autem uos uolo scire, dominae uenerabiles sorores, qui<a> de eo loco ubi stabamus, id est in giro parietes ecclesiae, id est de summitate montis ipsius mediani, ita infra nos uidebantur esse illi montes, quos primitus uix ascenderamus, iuxta istum medianum, in quo stabamus, ac si essent illi colliculi, cum tamen ita infiniti essent, ut non me putarem aliquando altiores uidisse, nisi quod hic medianus eos nimium praecedebat. Egyptum autem et Palestinam et mare rubrum et mare illud Parthenicum, quod mittit Alexandriam, nec non et fines Saracenorum infinitos ita subter nos inde uidebamus, ut credi uix possit; quae tamen singula nobis illi sancti demonstrabant.

Capítol III

En el cim del Sinaí

6.- Llegit tot allò relatiu al passatge del llibre de Moisès i feta l'oblació pel seu ordre, i havent combregat, en sortir de l'església, els preveres ens van

obsequiar amb coses d'allí, és a dir, pomes, que es crien en aquella muntanya. Perquè, a l'ésser la muntanya santa del Sinai tota de pedra, de manera que no produeix fruit, no obstant això, al voltant de les faldilles d'aquelles muntanyes, és a dir, les que estan entorn de la central o en la proximitat, hi ha una lleu capa de terra. Ací els sants monjos amb diligència sembren arbrets o fan horts o camps de labor i prop del seu monestir planten en la terra per a produir alguns fruits, que, pel que sembla, elaboren amb les seues pròpies mans.

7.- Després d'haver combregat i haver-nos obsequiat aquells sants, sortirem fora de les portes de l'església i els vaig pregar que ens mostraren cadascun d'aquells llocs. Al punt, aquells sants es van dignar ensenyar-nos cada cosa. Ens van mostrar la cova aquella on va estar el sant Moisès quan per segona vegada va pujar a la muntanya de Déu (cf. Èxod. 34), en rebre de nou les taules, després d'haver trencat les primeres per culpa dels pecats del seu poble (cf. Èxod. 32, 19), i es van dignar mostrar-nos tots els altres llocs que desitjàvem contemplar i que ells coneixien millor.

8.- També vull que sapiguen, senyores, venerables germanes, que des d'aquell lloc on estàvem, és a dir, al voltant de les parets de l'església, això és, des del cim d'aquella muntanya del mig, ens semblava que aquelles muntanyes a les quals en principi havíem pujat estaven al costat de la del mig en què estàvem, com si foren petits monticles, que sent en número infinit em semblaven més alts, però que aquesta del mig les avantatjava bastant.

Des d'allí vèiem sota nosaltres de manera increïble l'Egipte, la Palestina, la Mar Roja i la Mar Partènica, prop d'Alexandria, a més dels infinits territoris dels sarraïns. Cadascuna d'aquestes coses ens va ser assenyalada per aquells sants.

La tercera expedició que va realitzar Egèria durant la seua estada de tres anys a Jerusalem va començar en el Mont Sinaí.

Quan arribava a qualsevol dels llocs sants, Egèria prenia la seua Bíblia i feia llegir el passatge que parlava del lloc visitat, del qual prèviament s'havia

informat molt bé: “Llegit tot el relatiu al passatge del llibre de Moisès”. Sens dubte, li impressionava la bellesa d'aquestes regions i solia descriure les muntanyes, els rius i fins i tot els cultius i plantes característiques: “al voltant de les faldilles d'aquelles muntanyes [...], sembren arbrets o fan horts o camps de labor”.

Els pelegrins com Egèria rebien dels bisbes o monjos, en el moment de la partida, unes *eulògies* o presents com a record del lloc: “haver-nos obsequiat aquells sants”, que consistien en fruits de la zona, dolços, butllofes d'oli del llum sagrat, etc. Era una pràctica molt estesa, motivada pels dictats de l'hospitalitat. Egèria parla d'*eulògies* en altres ocasions: en el lloc on Moisès va fer brollar l'aigua (11, 1), en el lloc on Joan batejava (15, 6) i quan va visitar el pou de Jacob. (21, 3).

Des del cim del Sinaí, després de la celebració eucarística a l'església, els monjos li van ensenyar els diversos llocs, com a bons coneixedors de la zona: “aquells sants es van dignar ensenyar-nos cada cosa”. Ella manifestava satisfacció sempre que arribava a un lloc i pensava que les històries bíbliques s'havien desenvolupat en els escenaris que estava contemplant: “la cova aquella on va estar el sant Moisès”. Aquesta visió li servia per a atorgar absoluta veracitat a aquests relats i, alhora, per a reforçar la seua fe religiosa.

El seu text estava destinat a les seues amigues que van quedar en la pàtria: “senyores, venerables germanes”, a les quals desitjava informar de la seua peregrinació: “vull que sapiguen”. Se sentia enviada per elles, per a elles recollia i dedicava els resultats de la seua recerca i amb elles compartia no sols vida o fe, sinó també coneixements.

Va sentir admiració per l'altura del Sinaí i les muntanyes circumdants: “vèiem sota nosaltres de manera increïble”. També, en la seua escapada a Mesopotàmia en el camí de retorn, va quedar impressionada per l'amplària i el corrent impetuós del riu Eufrates, al qual va comparar amb el Roine (18, 2).

Capitulum XII

5.- Maxima etiam pars Palestinae, quae est terra repromissionis, inde uidebatur, nec non et omnis terra Iordanis, in quantum tamen poterat oculis conspici. In sinistra autem parte uidimus terras Sodomitarum omnes nec non et Segor, quae tamen Segor sola de illis quinque in hodie constat (cf. Gen. 19, 22 et deut. 34, 3).

6.- Nam et memoriale ibi est, de ceteris autem illis ciuitatibus nichil aliud apparet nisi subuersio ruinarum, quemadmodum in cinerem conuerse sunt. Locus etiam, ubi fuit titulus uxoris Loth, ostensus est nobis, qui locus etiam in scripturis legitur (cf. Gen. 19, 26).

7.- Sed mihi credite, domine uenerabiles, quia columna ipsa iam non paret, locus autem ipse tantum ostenditur: columna autem ipsa dicitur mari mortuo fuisse quooperta. Certe locum <cum> uideremus, columnam nullam uidimus, et ideo fallere uos super hanc rem non possum. Nam episcopus loci ipsius, id est de Segor, dixit nobis, quoniam iam aliquot anni essent, a quo non pareret columna illa. Nam de Segor forsitan sexto miliario ipse locus <est>, ubi stetit columna illa, quod nunc totum cooperit aqua.

Capítol XII

El mont Nebo

5.- A més, es podia contemplar des d'allí la major part de Palestina, anomenada terra de promissió, així mateix tota la vall del Jordà, en el que podia aconseguir la vista. Per la part esquerra, estaven tots els territoris dels sodomites i també Segor, l'única ciutat que queda de les cinc, fins al dia de hui (cf. Gèn. 19, 22 i Deut. 34, 3).

6.- Hi ha allí un memorial. En canvi, de les restants ciutats no queda més que un munt de ruïnes, perquè van ser reduïdes a cendres. Existia també una inscripció de l'esposa de Lot i ens va ser assenyalada. D'això també es fa referència en les escriptures (cf. Gèn. 19, 26).

7.- Creieu-me, senyores venerables, tal columna ja no existeix, només es mostra el lloc. Es diu que va ser coberta per la Mar Morta. Efectivament,

nosaltres no arribàrem a veure cap columna, perquè jo no puc enganyar-vos en res. El bisbe d'aquell lloc, és a dir, de Segor, ens va dir que feia ja bastants anys que no estava aquesta columna, doncs, com a unes sis milles de Segor, va haver-hi un lloc cobert ara per les aigües.

En la quarta expedició des de Jerusalem, va creuar el riu Jordà i, per les goles d' Ayin Musa (fonts de Moisès), va arribar al cim del mont Nebo on va visitar diversos llocs bíblics. En aquesta muntanya es deia que Moisès havia albirat la terra promesa. Allí es va detenir a descriure el magnífic panorama que es distingia des de les altures: “es podia contemplar des d'allí la major part de Palestina [...], tota la vall del Jordà”.

Egèria, abans de partir, es documentava àmpliament amb una lectura atenta de la Bíblia, text que la continuava acompanyant en tot el seu recorregut per Orient. Aquesta obra es va convertir en el seu autèntic llibre de capçalera que llegia en cada visita per a corroborar els fets bíblics: “D'això també es fa referència en les escriptures”.

Egèria era una dona crítica, fins i tot irònica, que es prenia els viatges com un aprenentatge de vida. Un exemple sobre el seu caràcter crític es mostra quan el Bisbe de Segor li ensenya el lloc on suposadament la dona de Lot s'havia convertit en estàtua de sal, tal com relata la Bíblia. Ella, encara que és una persona àvida de veure i d'aprendre, oberta a tot, no es creu qualsevol cosa que li diguen i, de manera una miqueta còmplice amb les seues amigues, nega la suposició: “nosaltres no arribàrem a veure cap columna, perquè jo no puc enganyar-vos en res”.

Capitulum XVI

1.- Ac sic ergo euntes aliquandiu per uallem Iordanis super ripam fluminis ipsius, quia ibi nobis iter erat aliquandiu, ad subito uidimus ciuitatem sancti prophetae Heliae, id est Thesbe, unde ille habuit nomen Helias Thesbites (cf. III reg. 17, 1). Inibi est ergo usque in hodie spelunca, in qua sedit ipse sanctus, et ibi est memoria sancti Gethae, cuius nomen in libris Iudicum legimus (cf. Iud. 11 et 12, 7).

2.- Ac sic ergo et ibi gratias Deo agentes iuxta consuetudinem perexiimus iter nostrum. Item euntes in eo itinere uidimus uallem de sinistro nobis uenientem amenissimam, quae uallis erat ingens, mittens torrentem in Iordanem infinitum. Et ibi in ipsa ualle uidimus monasterium cuiusdam fratris nunc id est monachi.

3.- Tunc ego, ut sum satis curiosa, requirere coepi, quae esset haec uallis, ubi sanctus monachus nunc monasterium sibi fecisset; non enim putabam hoc sine causa esse. Tunc dixerunt nobis sancti, qui nobiscum iter faciebant, id est loci notores: «Haec est uallis Corra, ubi sedit sanctus Helias Thesbites temporibus Achab regis (cf. III reg. 17, 3-6), qua famis fuit, et iusso Dei coru<us e>i escam portabat, et de eo torrentem aquam bibebat. Nam hic torrens, quem uides de ipsa ualle percurrentem in Iordanem, hic est Corra.»

Capítulo XVI

Elies el thesbita

1.- Així és que, caminant per la vall del Jordà, al costat de la riba per on fèiem el camí, se'ns va aparèixer de sobte la ciutat del sant profeta Elies, això és, Thesbe, d'on li va venir el nom d'Elies Thesbita (cf. I Reg. 17, 1). Existeix fins a hui una cova, en què va habitar el sant i on hi ha una memòria de sant Geta, el nom del qual trobem en el llibre dels Jutges (cf. Iud. 11 i 12, 7).

2.- Vam donar gràcies a Déu segons el costum, prosseguírem el nostre caminar i, en passar per aquell camí, vam veure a la nostra esquerra, segons anàvem, una vall plaent i molt extensa, que envia al Jordà un abundant cabal d'aigua, i allí, just a la vall, trobem un altre monestir d'un germà, és a dir, d'un monjo.

3.- Llavors jo, com soc tan curiosa, vaig començar preguntant-li quina vall era aquella en què el sant monjo s'havia construït el seu monestir, perquè jo pensava que hauria d'haver estat per alguna raó important, a la qual cosa em van explicar els sants que ens acompanyaven, és a dir els coneixedors de l'entorn: "Aquest és la vall de Corra, on va habitar el sant profeta Elies Thesbita en temps del rei Acab (cf. I Reg. 17, 3 - 6), quan va haver-hi molta fam, i per mandat de Déu un corb li portava l'aliment i bevia l'aigua d'aquell torrent, que, com veus, corre des de la vall cap al Jordà, i és el Corri.

Egèria pretenia comprovar que els passatges bíblics eren reals, contemplar els escenaris en els quals van succeir els fets dels personatges sants: "el nom del qual trobem en el llibre dels Jutges".

En tots aquests viatges, visitava monestirs i era acollida amb gran afecte per monjos, sacerdots i bisbes: "trobem un altre monestir d'un germà, és a dir, d'un monjo". No sols sortien a rebre-la, sinó que l'acompanyaven mentre estava en el seu territori i li servien de guia: "al que em van explicar els sants que ens acompanyaven, és a dir els coneixedors de l'entorn".

Sabia fixar-se en les coses, sentir curiositat per elles: "com soc tan curiosa, vaig començar preguntant-li [...], perquè jo pensava que", enriquir-se a través de les experiències i coneixements que el trajecte li anava brindant i no sentia empatx a detallar-ho per escrit. Va saber treure suc al seu viatge, sense ocultar que el gaudia com a tal. Recórrer Terra Santa va ser per a ella el seu particular viatge a Ítaca.

Capitulum XXIII

1.- Nam proficiscens de Tharso perueni ad quandam ciuitatem supra mare adhuc Ciliciae, quae appellatur Pompeiopolim. Et inde, iam ingressa fines Hisauriae mansi in ciuitate, quae appellatur Corico. Ac tertia die perueni ad ciuitatem, quae appellatur Seleucia Hisauriae. Ubi cum peruenissem, fui ad episcopum uere sanctum ex monacho, uidi etiam ibi ecclesiam ualde pulchram in eadem ciuitate.

2.- Et quoniam inde ad sanctam Teclam, qui locus est ultra ciuitatem in colle sed plano, habebat de ciuitate forsitan mille quingentos passus, malui ergo perexire illuc, ut statua, quam factura eram, ibi facerem. Ibi autem ad sanctam ecclesiam nichil aliud est nisi monasteria sine numero uirorum ac mulierum.

3.- Nam inueni ibi aliquam amicissimam michi, et cui omnes in oriente testimonium ferebant uitae ipsius, sancta diaconissa nomine Marthana, quam ego aput Ierusalimam noueram, ubi illa gratia orationis ascenderat; haec autem monasteria aput actitum seu uirginum regebat. Quae me cum uidisset, quod gaudium illius uel meum esse potuerit, nunquid uel scribere possum?

Capítol XXIII

Pompeiòpolis

1.- Des de Tars, vaig arribar a una ciutat, encara sobre la mar de Cilícia, anomenada Pompeiòpolis, i des d'allí, ja dins del territori de Isàuria, em vaig quedar en una ciutat que es diu Còricos i, als tres dies, vaig arribar a la ciutat de nom Selèucia d'Isàuria. Quan vaig arribar, vaig anar a visitar al bisbe, veritablement sant i que abans havia estat monjo, i vaig veure també la bella església de la ciutat.

2.- En vista que fins a santa Tecla -lloc fora de la urbs situat en un altell pla-, hi havia potser una distància de mil cinc-cents passos, vaig preferir acostar-me, abans de fer el descans. No vaig veure al costat de l'església una altra cosa que molts monestirs d'homes i dones.

3.- Vaig trobar allí a una molt amiga meua, a la qual tots en Orient tenen com a model de vida, una santa diaconessa de nom Marthana, a la qual jo havia

conegut a Jerusalem, una vegada que ella va pujar a orar. Tenia sota el seu govern monestirs d'*aputactites*, és a dir, verges. Quan em va veure, quin goig per part d'ambdues, que no podria expressar-ho!

Havent passat la Pasqua de l'any 384 a Jerusalem, després de tres anys d'estada en els quals s'inclouen les seues quatre expedicions, va tornar a Constantinoble pel mateix camí d'anada. En alguns punts es va desviar per a visitar les tombes de venerats màrtirs, com la de Santa Tecla en Isàuria, on es va alegrar molt de trobar-se amb la seua amiga Marthana: “una molt amiga meua”, a la qual havia conegut a Jerusalem, quan recollia informació de les celebracions litúrgiques i catequesis.

És l'únic cas en tot l'*Itinerarium* en el qual Egèria nomena una persona, mai dona els noms dels seus acompanyants ni tampoc dels bisbes i monjos que els reben.

Marthana és l'amiga en la qual Egèria descansa, en la qual es reconeix més enllà de les diferències culturals i socials: “quin goig per part d'ambdues, que no podria expressar-ho!”. És l'amiga que presenta a les seues amigues, tancant entre elles un cercle d'amistat més enllà del temps i l'espai. No hauríem conegut a aquesta diaconessa i superiora de diversos monestirs femenins en Selèucia, “a la qual tots en Orient tenen com a model de vida”, a no ser pel breu text que li dedica la seua amiga Egèria. Marthana és un clar exemple de tantes dones amb autoritat, però perdudes en la història de l'Església.

Capitulum XXIII

8.- Ac sic ergo alia die transiens mare perueni Constantinopolim, agens Christo Deo nostro gratias, quod michi indignae et non merenti praestare dignatus est tantam gratiam, id est ut non solum uoluntatem eundi, sed et facultatem perambulandi quae desiderabam dignatus fuerat praestare et reuertendi denuo Constantinopolim.

9.- Ubi cum uenissem, per singulas ecclesias uel apostolos nec non et per singula martyria, quae ibi plurima sunt, non cessabam Deo nostro Iesu gratias agere, qui ita super me misericordiam suam praestare dignatus fuerat.

10.- De quo loco, domnae, lumen meum, cum haec ad uestram affectionem darem, iam propositi erat in nomine Christi Dei nostri ad Asiam accedendi, id est Efesum, propter martyrium sancti et beati apostoli Iohannis gratia orationis. Si autem et post hoc in corpore fuero, si qua praeterea loca cognoscere potuero, aut ipsa praesens, si Deus fuerit praestare dignatus, uestrae affectioni referam aut certe, si aliud animo sederit, scriptis nuntiabo. Vos tantum, dominae, lumen meum, memores mei esse dignamini, siue in corpore siue iam extra corpus fuero (cf. II Cor. 12, 3).

Capítol XXIII

Pompeiòpolis

8.- Vaig passar la mar l'endemà i vaig arribar a Constantinoble, donant gràcies a Crist, Déu nostre, que es va dignar concedir tants favors i gràcies a mi, indigna i sense merèixer-ho, i no sols perquè havia satisfet els meus desitjos d'anar i la possibilitat de recórrer quant desitjava, sinó també per tornar de nou a Constantinoble.

9.- Quan vaig arribar, en totes i cadascuna de les esglésies, en els monuments religiosos i en cada sepulcre, dels quals hi ha gran nombre, no cessava de donar gràcies a Déu, el nostre Jesús, que així s'havia dignat concedir-me la seua misericòrdia.

10.- Des d'aquí, senyores meues, llum dels meus ulls, mentre que escrivia per a la vostra caritat, (us diré) que tenia el propòsit d'acostar-me a Àsia, en nom

de Crist, Déu nostre, vull dir a Efes, al sepulcre del sant i beat apòstol Joan, per a fer oració. Si, després de tot això, continue viva, si aconseguisc conèixer personalment alguns llocs més i si Déu es digna concedir-m'ho, procuraré explicar-ho a la vostra caritat, i us relataré tant el que conserve en la memòria, com el que porte escrit. Entretant, vosaltres, senyores, llum meua, procureu recordar-vos de mi, tant si estic viva, com si estic morta.

El sentiment d'acció de gràcies plena el cor de Egèria per tot el que Déu li concedeix, pel fet de poder visitar els llocs sants: “perquè havia satisfet els meus desitjos d'anar i la possibilitat de recórrer quant desitjava”, i així ho expressa a la seua arribada a Constantinoble.

Al final de la primera part de l'*Itinerarium*, trobem les paraules que Egèria envia a les seues corresponsals en un comiat ple d'afecte, en el qual reapareixen els termes cordials: “senyores meues, llum dels meus ulls”.

Ni tan sols en acabar el seu relat s'apaivaga la seua curiositat, doncs, quan s'acomiada epistolament de les seues amigues i els anuncia el retorn, encara està planejant, com qui decideix d'improvís, fer uns quants recorreguts per Àsia Menor: “tenia el propòsit d'acostar-me a Àsia” per a venerar alguns *martyria* o sepulcres d'apòstols i sants,

Promet continuar enviant notícies i demana a les seues amigues que no l'obliden. Potser li flaquejaven ja les forces per les últimes paraules que postil·la: “tant si estic viva, com si estic morta”. No sabem ni quan ni com va tornar a casa, ni tan sols si va tornar.

En la mateixa pàgina del còdex on acaben els viatges i excursions (I-23), comença la segona part del relat d'Egèria: una descripció detallada de la litúrgia de Jerusalem (24-49).

Capitulum XXXVII

1.- Post hoc ergo missa facta de Cruce, id est antequam sol procedat, statim unusquisque animosi uadent in Syon orare ad columnam illam, ad quem flagellatus est Dominus. Inde reuersi sedent modice in domibus suis et statim toti parati sunt. Et sic ponitur cathedra episcopo in Golgotha post Crucem, quae stat nunc; residet episcopus in cathedra; ponitur ante eum mensa sublinteata; stant in giro mensa diacones et affertur locus argenteus deauratus, in quo est lignum sanctum crucis, aperitur et profertur, ponitur in mensa tam lignum crucis quam titulus.

2.- Cum ergo positum fuerit in mensa, episcopus sedens de manibus suis summitates de ligno sancto premet, diacones autem, qui in giro stant, custodent. Hoc autem propterea sic custoditur, quia consuetudo est, ut unus et unus omnis populus ueniens, tam fideles quam cathecumini, acclinant<es> se ad mensam osculentur sanctum lignum et pertranseant. Et quoniam nescio quando dicitur quidam fixisse morsum et furasse de sancto ligno, ideo nunc a diaconibus, qui in giro stant, sic custoditur, ne qui ueniens audeat denuo sic facere.

3.- Ac sic ergo omnis populus transit unus et unus toti acclinantes se, primum de fronte, sic de oculis tangentes crucem et titulum, et sic osculantes crucem pertranseunt, manum autem nemo mittit ad tangendum. At ubi autem osculati fuerint crucem, pertransierint, stat diaconus, tenet anulum Salomonis et cornu illud, de quo reges unguebantur. Osculantur et cornu, attendunt et anulum [lac. XII litt.] minus secunda [lac. VII litt.] usque ad horam sextam omnis populus transit, per unum ostium intrans, per alterum [per alterum] perexiens, quoniam hoc in eo loco fit, in quo pridie, id est quinta feria, oblatio facta est.

Capítol XXXVII

Divendres Sant

1.- Una vegada acabada la missa en la Creu i abans que el sol aparega, seguidament tots s'encaminen animosos fins a Sion, per a orar davant la columna aquella en la qual va ser flagel·lat el Senyor. Van després a les seues cases a descansar una estona i aviat tots estan disposats. Mentrestant, es

col·loca una càtedra per al bisbe al Gòlgota darrere de la Creu, aixecada com està ara. Seu el bisbe en aquesta càtedra, es posa davant ell una taula coberta per unes estovalles, es col·loquen al voltant d'aquest altar els diaques i es porta una arqueta de plata sobredaurada, dins de la qual hi ha un tros de fusta de la Santa Creu, que s'obri i es mostra, col·locats damunt de la taula tant el *lignum crucis* com el document.

2.- Posat sobre la taula, el bisbe des del seu seient agafa amb les seues mans els extrems del fust sant, mentre que els diaques que estan al seu voltant el custodien. Es vigila així perquè és costum que, al pas del poble d'un en un, tant els fidels com els catecúmens, es van inclinant davant la taula, besen el sant tronc de la Creu i passen desfilant. No sé de quan data la història que un d'aquells que passaven va donar una mossegada a la Creu i va robar un tros del sant tronc. Per això ara està vigilat pels diaques que l'envolten, no siga que algú, al pas, s'atrevisca a fer-ho una altra vegada.

3.- Així va passant tot el poble d'un en un, inclinant-se tots, tocant-la amb el front i mirant-la amb els ulls, tant la Creu com el títol, besant-la mentre passen, sense que ningú es decidisca a posar la seua mà damunt ni tocar-la. Quan han passat, hi ha un diaca sostenint l'anell de Salomó i la banya, amb l'oli amb què eren ungits els reis. Besen la banya i contemplen l'anell, des de l'hora segona més o menys, fins a la sisena, en què ja tot el poble ha passat, entrant per una porta i sortint per una altra, on el dia anterior, la fira cinquena, s'havia oficiat l'oblació.

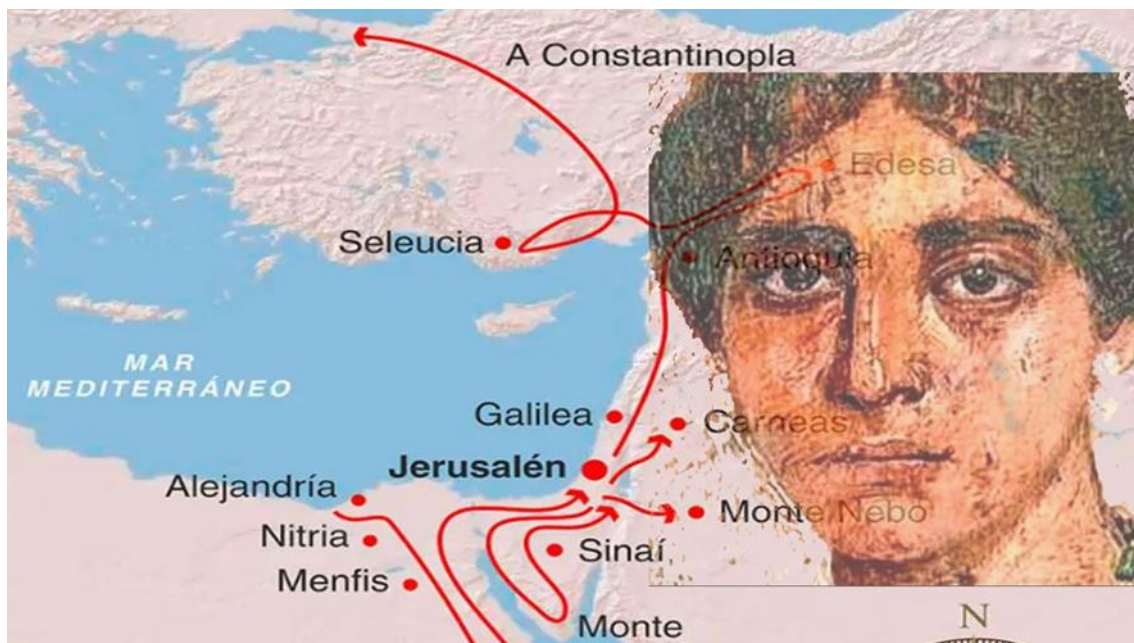

La segona part de l'itinerari, dedicada a la litúrgia de la ciutat santa, està escrita en tercera persona. Es passa d'un diari de viatge, escrit en primera persona, a una relació minuciosa dels oficis i celebracions setmanals, i dels cicles i festivitats de l'any litúrgic.

En la descripció de la Setmana Santa, el moment de major emoció espiritual de la festivitat del Divendres Sant ho constitueix l'adoració de la creu, un acte que ompli la quasi totalitat de la jornada. Després de fer una breu al·lusió al costum

d'orar davant la columna de la flagel·lació en Sion, on “tots s'encaminen animosos”, Egèria ens descriu l'adoració del sant tronc.

Aquest ritual és fa sense una celebració litúrgica pròpiament dita, és a dir, sense lectures, cants o pregàries, sinó que la gent passa, un darrere l'altre, a venerar en la petita capella del Gòlgota, el fust de la Creu, col·locat damunt d'una taula. El bisbe, assegut, aguanta les puntes i els diaques el vigilen amb gran atenció mentre els creients el toquen amb el front i el besen. Aquest relat té un caràcter informatiu i gairebé didàctic i, així i tot, apareix de sobte l'esperit observador i crític d'Egèria. Enmig de la detallada descripció de la cerimònia d'adoració del *Lignum Crucis*, sorgeix una anècdota, un fet ocasional que ha sentit dir i que explica la tensió del moment: “un d'aquells que passaven va donar una mossegada a la Creu i va robar un tros del sant tronc”

<https://www.infobierzo.com/uploads/s1/77/67/98/egeria-semana-santa-espana.jpeg>